

LÄNSSTYRELSEN
Värmlands län
Planeringsavdelningen
Länsantikvarie A Hillgren

Förslag till
BESLUT

1 (2)

1985-11-18

11.392-796-83

Rek + Mb

Dnr 5968/85 1791

Kopia till:

Byggnadsminnesförklaring jämlikt lagen (1960:690, senaste lydelse 1976:440) om byggnadsminnen av Österviks kapell och f d mejeri på fastigheterna Östervik 1:8 och 1:9 i Varnums socken, Kristinehamns kommun, Värmland

Nordiska Museet
Värmlands Museum
Kulturndn i
Kristinehamns kn
Inskrivningsmynd
vid tingsrätten i
Kristinehamn
efter laga kraft
(med bevis därom)
Lekmannastyrelsen
Lantm enh
Jur enh
Planenh
Länsantikv
Pressen - SR/LR
Akten

Fråga har väckts om att förklara angivna byggnader för byggnadsminnen. Underrättelse därom har skett genom skrivelse den 29 mars 1983 till inskrivningsmyndigheten vid tingsrätten i Kristinehamn. Därjämte har förslag till skyddsföreskrifter upprättats.

Fastighetens ägare, Österviks kapellstiftelse, samt byggnadsnämnden i Kristinehamns kommun har förklarat sig icke ha något att erinra mot en byggnadsminnesförklaring. Ägaren har också godkänt de föreslagna skyddsföreskrifterna.

Samråd har skett med riksantikvarieämbetet och Värmlands Museum.

Ifrågavarande byggnader bevarar egenarten hos gången tids byggnadsskick och är med hänsyn därtill att anse såsom synnerligen märkliga.

Delg kvitto

RAÄ
Byndn i
Kristinehamns kn

På grund härav och med beaktande av vad i övrigt framkommit i ärendet förklarar länsstyrelsen, jämlikt 1 § lagen om byggnadsminnen, byggnaderna för byggnadsminnen.

I samband härmed meddelar länsstyrelsen, jämlikt 2 § nämnda lag, följande skyddsföreskrifter:

1. Byggnaderna får ej rivas.
2. Byggnaderna får till sitt yttre inte byggas om eller förändras på annat sätt.
3. I byggnadernas inre får åtgärder inte vidtagas som medför ingrepp i befintliga rumsindelningar eller fast inredning.

1985-01 50000

Postadress
651 86 KARLSTAD

Besöksadress
 Växnäsgratan 5-7
 Malmorgsgatan 4-6
 Norra Klärögatan 4

Telefon
Växel 054 - 19 71 00
Direktval 054 - 19 7.....

Telex
66198
LSTVARM S

Postgiro
3 51 87-4

4. Byggnaderna skall ägnas för deras bestånd erforderligt löpande underhåll. Underhållsåtgärder som berör byggnadernas exteriörer liksom underhåll av äldre fast inredning skall utföras på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Råd och anvisningar i dessa frågor lämnas av länsstyrelsen.
5. Det område som med röd begränsningslinje markerats på den till dessa föreskrifter hörande kartan skall hållas i vårdat skick och får inte ytterligare bebyggas eller bli föremål för annan väsentlig ändring.

Om ändring av byggnadsminne i strid mot skyddsföreskrifterna finnes nödvändig för att byggnaden skall vara till nytta eller sådan ändring eljest kan anses påkallad av särskilda skäl, kan länsstyrelsen enligt 3 § lagen om byggnadsminnen meddela tillstånd därtill.

Enligt 14 § nämnda lag länder detta beslut till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

Besvärshänvisning, se bilaga (Formulär 1).

Beslut i ärendet har fattats av länsstyrelsens styrelse. I styrelsens beslut har deltagit landshövdingen samt ledamöterna.

I den slutliga handläggningen har deltagit länsantikvarien Hillgren, föredragande, samt länsrådet Beckman, länsassessorn Lingman, juridiska enheten, länsarkitekten Andersson, plan-enheten ävensom överlantmätaren Magnusson, lantmäterienheten.

Bengt Norling

Anders Hillgren

Bilagor:

Beskrivning av byggnadsminnet
Avdrag av ekonomisk karta
Besvärshänvisning

Österviks kapell

11.392-796-83

Österviks kapell uppfördes åren 1869-1871 på herresätet Gustafsviks ägor på initiativ av grevparet Rudolf och Ida Adlersparre. Byggnaden, som bär den medeltidsinfluerade och romantiserande nygotikens prägel med markerade växlingar i volymer och material, är ritad av A Forsell av samtiden känd bl a som arkitekten bakom Oscar II:s Sofiero. I kapellets äkta och naturtrogna material, som domineras av tegel, huggen granit och takskeer, konstruktionen vari ingår korsvirkesteknik samt det genuint hantverksmässiga utförandet, redovisas också impulser från den anglosaxiska arts- and craftrörelsens krav på "äkthet och sanning" i byggandet.

Postadress
651 86 KARLSTAD

Besöksadress
 Växnäsgratan 5-7
 Malmthorgsgatan 4-6
 Norra Klaragatan 4

Telefon
Växel 054 - 19 71 00
Direktval 054 - 19 7.....

Telex
66198
LSTVARM S

Postgiro
3 51 87-4

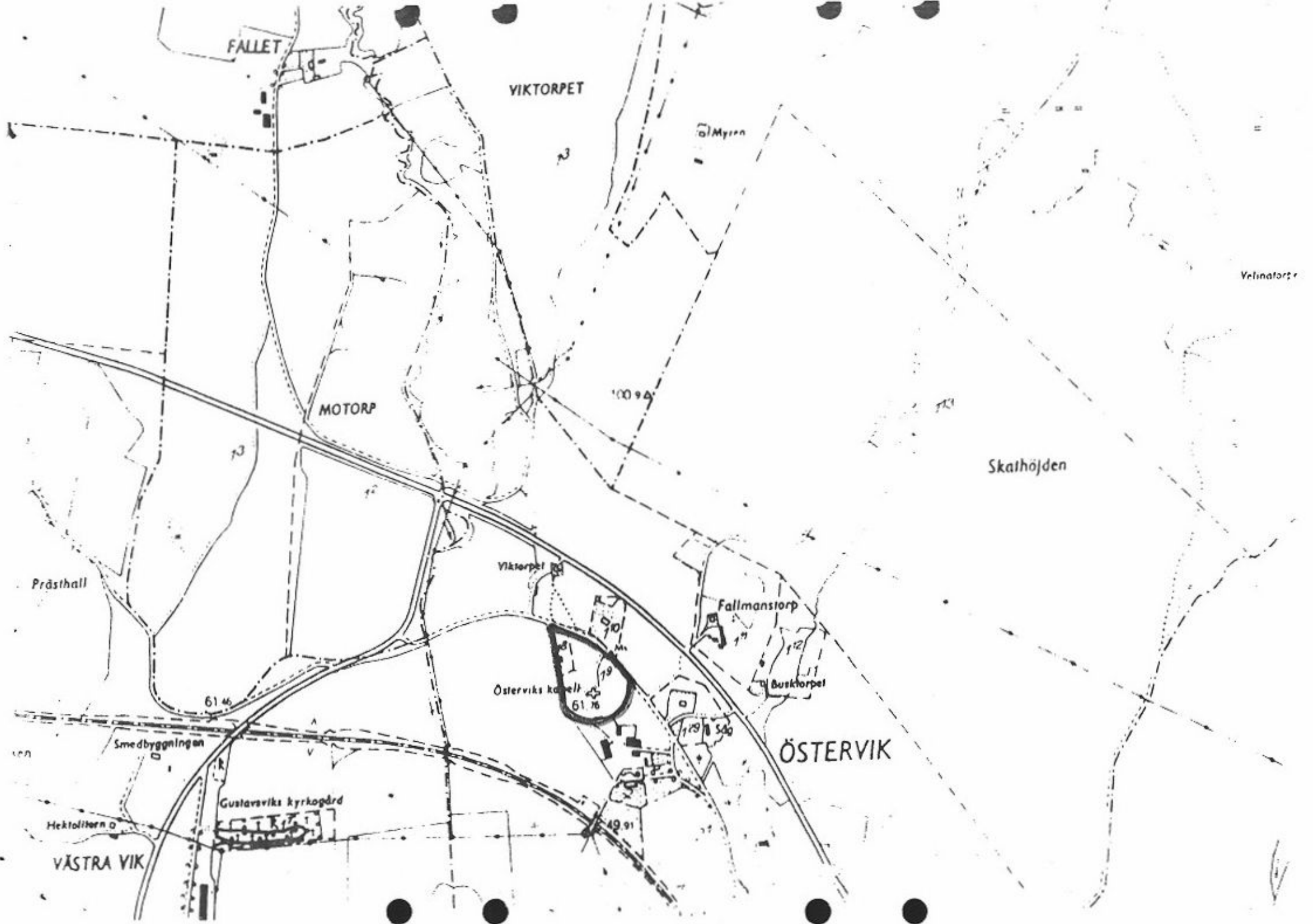
I kapellbyggnaden kommer mycket av byggherren Adlersparres och det sena 1800-talets filantropiska strömningar och folkbildningsambitioner till uttryck. Kapellets fyra våningar med över 20 rum rymmer sålunda inte bara kyrksal och sakristia. Här finns också skolsal, präst- och lärarbostäder samt i källarplanet skolkök och landets kanske första skolbarnsbespisning.

I interiören märks bl a ekdörrar tillvaratagna från det år 1676 utanför Dalarö förlista svenska örlogsfartyget "Äpplet" vilket bärgades 1868. Ljuskrönorna av malm härrör från judiska synagogan i Stockholm som revs 1868.

I den botaniskt intressanta kapellparken ligger också Gustafsviks f d herrgårdsmejeri från 1892, även det i nygotiskt utförande, i vilket skulptören E Rafael-Rådberg åren 1922-1960 hade sin atelje. Kapellbyggnaden inköptes samtidigt av konstnären som där inrättade sin familjebostad. I sin porträttsamling "Änglar och demoner" skriver Sven Stolpe om Rafael-Rådberg att denne bor i en kyrka, "inte ett litet kapell, utan ett ordentligt Herrans tempel i sten med väldiga proportioner".

Sedan 1963 står Österviks kapellstiftelse som ägare till kapellet och f d mejeriet. Genom stiftelsens försorg har de båda byggnaderna pietetsfullt restaurerats och 1969 återinvigdes kapellet. I mejeribygnaden har inrättats ett museum med samlingar från det år 1968 nedbrunna herresätet Gustafsvik, skulpturer av E Rafael-Rådberg mm.

FALLET

VIKTORPET

Myren

Velinatorp

MOTORP

100 94

Skathöjden

Prästhall

Viktorpet

Fallmanstorp

Busklorpet

Österviks kapell

ÖSTERVIK

61 46

61 76

119

540

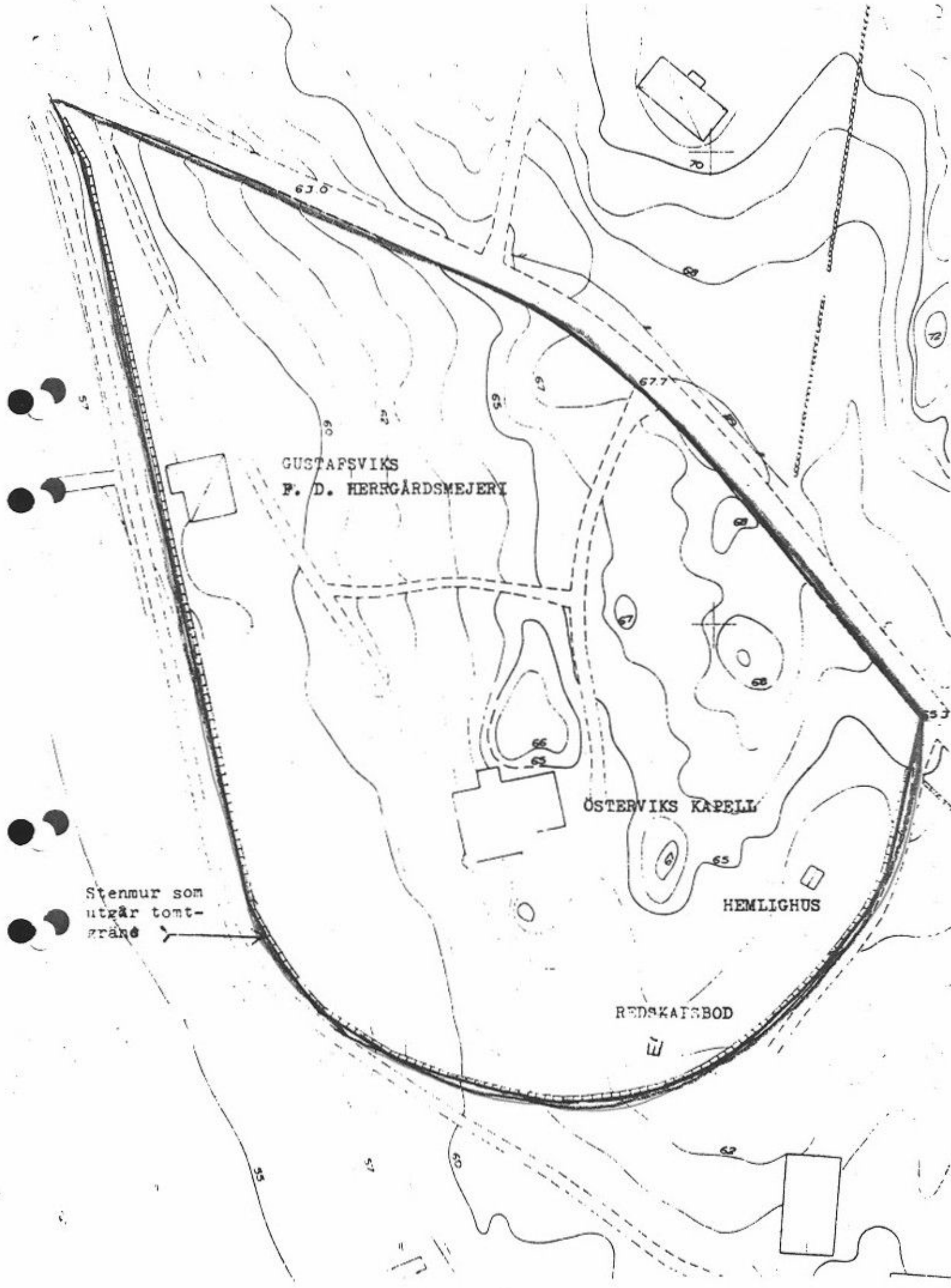
49 91

Smedbyggningen

Gustavsviks kyrkogård

Hektollern

VÄSTRA VIK

GUSTAFSVIKS
P. D. HERRGÅRDSMEJERI

ÖSTERVIKS KAPELL

HEMLIGHUS

REDSKAPSBOD

Stenmur som
utgår tomt-
gräns